

EP

EKONOMİ
POLİTİKA

HEP'İN ÇEKİÇ GÜÇ AÇMAZI

YALIM EREZ TÜSİAD'LA ÇATIŞMASINI ANLATIYOR

METROPOL İNSANININ KEDİ AŞKI

1992 DEĞERLENDİRMESİ

The
Economist

HAFTALIK • 3 - 10 OCAK '93 • SAYI: 6 15.000TL.

**Gol kralı
kime ve neye
güvendi?**

**TANJU'NUN
TAKIM
ARKADAŞLARI**

GEL DE KORKMA: TÜRKİYE'DE NÜKLEER SANTRAL

MEMUR SENDİKACILIĞINDA YOL UZUN

Engellerden engel beğen

Memurlar, sendika kurma hakkını kolay kolay elde edebileceğe benzemiyor. En önemli sorun, hükümetin niyeti. Mevzuat, bir diğer önemli engel.

Başbakanlığın önünde yaptıkları eylemlerle Demirel'i kızdıran memur sendikaları, son günlerde gündemde daha fazla yer tutmaya başladı. Hele ocak bordrolarını ellerine alınca, memurların tepkileri daha da artacak. Fakat memur sendikacılığı için bu tepkileri örgütlü bir hale dönüştürme yolu hayli uzun görünüyor. Prof. Dr. Mesut Gülmez'in "sofrayı kurmaya hazırlanmadan sofraya oturmaya hazırlanıyorlar" dediği memur sendikaları açısından da, yasal mevzuat açısından da ciddi problemler var. Ama galiba en önemli problem, büyük demokratikleşme vaatleri ile gelen hükümetin "niyet"lerinde ortaya çıkan aşınma ya da isteksizlik.

"Gücün ne ise onu alırsın"

Başbakan Süleyman Demirel'in, pek çok zeminde ifade ettiği "gücün ne ise onu alırsın" lafının ne anlama geldiğini memur sendikaları yaşayarak öğreniyor. Memur sendikacılığı meselesini ilk kez gündeme getiren akademisyenlerden olan Prof. Gülmez, "bu konu, hemen her kesimi önemli bir sınavdan geçirdi. Kimileri sınıfı geçerken, kimileri de fena halde çaktı" derken, bu öğrenim sürecine dikkat çekiyor. Yargı organları, yönetim erki, siyasi partiler, üniversiteler, işçi sendikaları, hükümet ve daha pek çok kurum ve kişinin "demokratik niyetleri"

24

için mihenk taşı olan memur sendikacılığı, bizzat bu hareketin sürükleyicisi olan sendikalar açısından da tam bir "deneme yanılma" sürecini içeriyor. Kimi zaman işçi sendikalarını küçümseyen, kimi zaman dualarla sendika merkezi açan, kimi zaman hak mücadelesi yerine iktidar kavgasını önceleyen, kimi zaman siyasi mevizlere dönüşen sendikalar "el yordamı" ile ilerliyor.

Yol-İş Eğitim Müdürü, araştırmacı Yıldırım Koç'un "işverenlerin, sermaye sınıfının yeni saldırıları karşısında son derece stratejik bir önemi" olduğunu söylediği memur sendikacılığı, biraz "itici" tavrılarına rağmen işçi sendikalarının da gündemine girmeye başladı. Başbakan'la olmasa bile Erdal İnönü ile görüşmeyi başarabilen sendika üyelerinin içine su serpen bir çıkış da bizzat Çalışma Bakanı Mehmet Moğultay'dan geldi: "Memur sendikaları yasadışı değildir". Bu açıklama çok önemliydi, çünkü son üç yıldır memur sendikalarının mücadele zeminini meşruiyetlerini kanıtlamak noktasında tıkanıp kalmıştı. Bütün bu meşruiyet tartışmaları ise tek noktada toplanıyordu: Genelge.

Genelge meselesi

Memur sendikalarını yasadışı ilan eden İçişleri Bakanlığı "genelge"si, ANAP döneminin mahsulüydü. Ama bu "mah-

sule" büyük bir kıskançlıkla sahip çıkan ise "örgütlü toplum" isteyen koalisyon hükümeti oldu.

Ashında hikaye, geçen yıl Çalışma Bakanlığı bünyesinde kamu sendikaları ile ilgili çalışma yapmak üzere oluşturulan komisyonun çalışmaları sırasında başladı. Prof. Dr. Mesut Gülmez, Prof. Dr. Cahit Talas, Prof. Dr. Alparslan Işık ve Prof. Dr. Cahit Tutum'dan oluşan komisyon ilk bir kaç toplantısının sonrasında "genelge" meselesine çözüm getirilmesi isteğiyle Bakan Moğultay'a başvurdu. Özellikle Prof. Dr. Mesut Gülmez, bu genelgenin biran önce kaldırılmasını çok hayati bulduğunu ve genelge kaldırılmadan yapılacak çalışmaların anlamsız olacağını defalarca belirtti. Daha sonra, bu ısrarını şantaja dönüştüren Gülmez, genelge kaldırılmazsa komisyon çalışmalarına katılmayacağını belirtti. Fakat, defalarca İçişleri Bakanı İsmet Sezgin ile temas kuran Moğultay bir sonuç alamadı. Bu kez hocalarla birlikte İçişleri Bakan'ını ziyarete gittiler. Bakan, sunulan raporları dikkatle inceledi ve durumu araştırıp bilgi vereceğini söyledi. Epey sonra gelen cevap ise olumsuzdu ve genelge kaldırılmıyordu.

Neyse ki, Danıştay aynı kararı paylaşmadı ve genelgeyi yürürlükten kaldırdı. Ancak memur sendikalarının başındaki "Demokles kılıcı" yine de kalkma-

Memurlar "ihvan" beklemeden sendikalaşma hakkını kazanmak için mücadelelerini sürdürüyorlar.

mişti. Çünkü hala bazı illerde, "genelge" gerekçe gösterilerek engellemeler yapılıyor. Herhalde yerel yetkililer, Başbakan'ın "vekaletler caddesi" üzerinde eylem yapılmasını "yasadışı" bulmasını yanlış anlamışlardı.

Meşruiyet yetmez

Danıştay'ın genelgeyi yürürlükten kaldırması önemli bir aşamayı ama sorunlar bununla bitmedi elbette. Hatta Prof. Gülmez'in deyişle "yeni başladı". Çünkü, mevcut mevzuat içinde faaliyet yürütebilecek alanlar son derece sınırlı olan sendikaların, üyelerine ciddi hiç bir vaatte bulunamadıkları için kitleselleşme şansları azalıyor. Şimdi sadece kapıdan girilmiş oldu, oysa yürünecek yol daha çok uzun.

Yasal mevzuatı en iyi bilen uzmanlardan Musa Özdemir, Anayasa'nın tam yedi maddesinde memur tanımı geçtiği-

ni, buna ek olarak ilgili ilgisiz pek çok kanunda da memur tanımı bulunduğunu söyleyerek önemli bir noktaya dikkat çekiyor. Özdemir'e göre, memur sendikacılığının hakkıyla uygulanması için ciddi bir idari reform gerekiyor. Ayrıca, yeni bir memur sendikalar yasası çıkartılmalı ya da 2821 sayılı Sendikalar Yasası memurları da kapsayacak şekilde elden geçirilmeli. Aynı şekilde, 2822 sayılı Toplu Sözleşme Yasası da. Sendikaların önünü açacak yasal düzenlemeler bununla da kalmıyor; memurların tabi olduğu 657 sayılı yasa da ciddi değişiklikler gerekiyor. Çünkü mevcut yasa ile sendikalara sadece fazla çalışma, konut kredisi, sosyal tesislerin işletilmesi, giyim yardımı, eğitim ve temsilcilik açma gibi konularla sınırlı bir faaliyet alanı sunuyor. Oysa bu konular sendikaların hayatini sağlayabilecek genişlikte değil. Diğer yandan bazı memur sendikalarının ey-

lemelerinde atılan "657 kalksın" sloganı da, kolay uygulanabilir bir istek değil. Çünkü, pek çok memur için, 657'nin sağladığı "imkanlar" kolay vazgeçilebilir şeyler değil. En başta iş güvencesi.

İlk kez "ihvan" beklemeden kazanılan bir hak olan memur sendikaları, önderlerinde yığılı duran bir seri sorunun üstesinden gelmeye çalışırken, eylemlerini henüz siyasi bir baskı kertesine taşıyabilmiş değil. Bu yüzden, son eylemleri ile Demirel'i kızdırmış olmaları bile önemli bir başarı sayılabilir. Ancak, "sofrayı hazırlamak" konusunda yapılması gereken daha çok şey var. En başta kitleselleşme ve daha sonra da "profesyonelleşme". Çünkü bütün uzmanların birleştiği temel nokta; hükümetin "niyet zafiyeti" ancak öneri-taslak bombardımanı ile zorlanabilir. Çünkü, görünen o ki, hükümet sofranın hayli uzağında duruyor.

KEMAL CAN

25